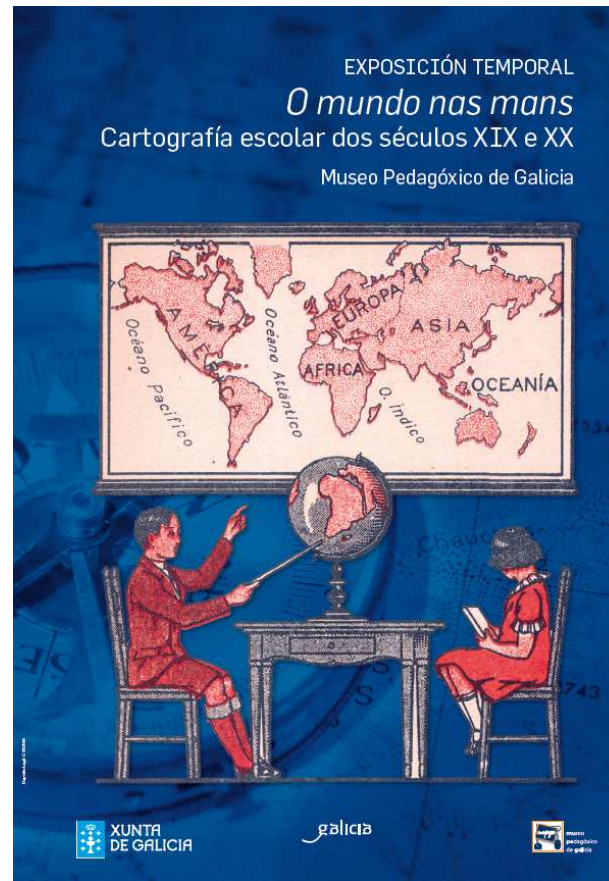

Programación Didáctica

Xustificación

En 1916 o profesor da Escola Normal de Pontevedra e futuro director da de Santiago, José María Crespo Rodríguez, editaba nesa mesma cidade *as Nociones De Geografía de Galicia*, considerado o primeiro manual de Xeografía adicado a Galicia.

Co motivo do centenario, e dentro da programación do Museo Pedagógico de Galicia, a partires de xaneiro 2015, haberá unha exposición temporal que co título *O mundo nas mans. Material cartográfico escolar nos séculos XIX e XX* amosa, ademais do nomeado libro, unha escolma de pezas do propio museo relacionada coa cartografía e as disciplinas que a impregan como medio didáctico.

Con esta **Programación didáctica**, para a etapa de **Educación Infantil**, buscamos que os vosos alumnos e alumnas investiguen, e sexan capaces de diferenciar distintos elementos da cartografía, así coma poder orientarse no espacio (contido moi presente no currículo de Educación Infantil *Decreto 330/2009, do 4 de xuño, polo que se establece o currículo da educación infantil na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 23 de xuño de 2009)*).

- **Obxectivos**

- Recoñecer algúns atributos, propiedades e utilidades dos mapas e materiais cartográficos, examinando con atención as súas características e a súa aplicación na vida cotiá (a súa localidade).
- Identificar formas planas e tridimensionais en elementos cartográficos.

- Establecer relacións de **orientación espacial** de localización, dirección, distancia e posición respecto a obxectos, persoas e lugares, nomeándoos axeitadamente e empregando o vocabulario topolóxico elemental.

- Utilizar a linguaxe coma instrumento de comunicación, representación, aprendizaxe, disfrute e relación social.

- **Contidos**

- Os mapas como parte da vida cotiá (do globo terráqueo ao mapa da localidade)

- Vivencia, representación e interpretación do espazo, empregando a imaxinación en debuxos, planos, fotografías, mapas ou outros.

- Utilización das nocións espaciais básicas para orientarse nun espacio

- Realización de desprazamentos nun espacio orientados a encontrar “un tesouro” mediante pautas e gráficos. Interpretar itinerarios así como anticipar o pensamento á acción, pensando os percorridos antes de utilizalos.

- Elementos da natureza, explicados a través de elementos cartográficos.

- Expresión e comunicación oral para manifestar e comunicar experiencias propias, desexos, emocións...

- Disfrute das actividades e do museo

- Metodoloxía

Unha axeitada organización do ambiente, incluíndo espazos, recursos e distribución do tempo, será fundamental para a consecución das intencións educativas. É importante ofrecerlles ás nenas e ós nenos situacións de aprendizaxe nas cales poidan facer propostas, tomar decisións, organizar e anticipar as súas accións. Para iso empregamos diversas estratexias e recursos: a través de preguntas, follas de planificación, cos seus propios debuxos, opinións e propostas nos tempos de faladoiro... Todo isto baixo un ambiente lúdico para potenciar os aprendizaxes.

Esta proposta de actividades, xunto cá visita ó museo, está pensada para desenvolver o potencial educativo das saídas e das visitas, planificadas detidamente, para sacar delas o maior partido educativo posible. É importante que a persoa docente teña moi claros cales son os contidos que pretende traballar coa visita, e non saír por saír, ou pretender observar e explorar todos os elementos do contorno. En calquera caso, sempre existirá unha finalidade -traducida en obxectivos-, un deseño e unhas actividades que estean inseridas na programación xeral e que permitan aproveitar ao máximo este recurso. O aproveitamento da actividade non finaliza coa volta ao centro, por iso o museo ofrece unha serie de actividades, relacionadas coa visita, para traballar tantos antes da visita, para propiciar un aprendizaxe significativo e actividades para despois, e así afianzar todo o aprendido.

- Actividades

Na programación de calquera saída ou actividade complementaria, hai tres fases do deseño e desenvolvemento das actividades.

1. Antes da visita
2. A visita
3. Despois da visita

O MUPEGA ofrece actividades para cada bloque para a súa realización na aula do alumnado e así potenciar un aprendizaxe significativo, e fomentando así o aproveitamento da actividade.

1. **Antes da visita** : Antes de realizar a actividade no MUPEGA é conveniente que os alumnos/as saiban o que van a ver, para fomentar ó máximo a súa participación nas actividades no museo. Por iso as actividades que propoñemos son de coñecemento de primeiro contacto con elementos e materiais cartográficos.

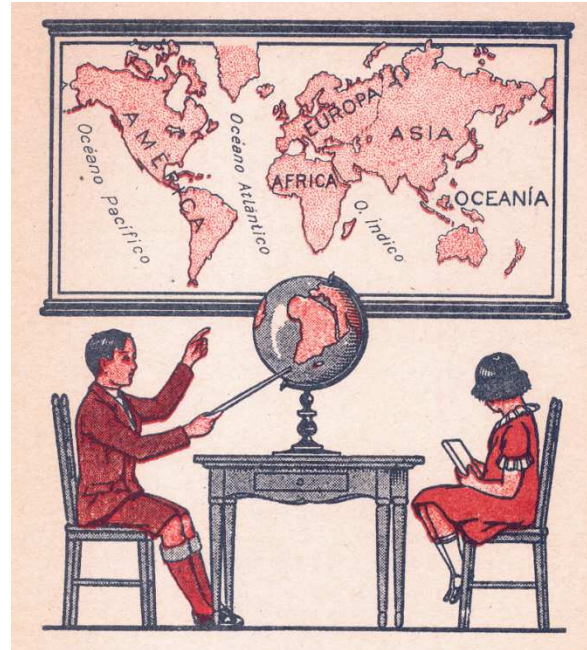
Estas actividades están destinadas a adquirir aprendizaxes previos a visita no museo: Léxico cartográfico, contidos cartográficos adaptados a súas idades (mapas, tipos de mapas, escalas, planos...)

2. **A visita**: percorreran as estancias das Exposición temporal, pero antes explicaremos o que van a ver, utilizando algúns contidos da cartografía, adaptando as súas necesidades e intereses. Por exemplo: como pódese plasmar en plano, sobre un papel o que ten a esfera terrerstre... non é tan doado!

3. **Despois da visita:** facilitamos actividades para afianzar os contidos aprendidos, e propoñemos unha actividade de investigación, para darlle interese e curiosidade a xeografía e a cartografía desde idades moi temperás.

A continuación, preséntase o Caderno de actividades

Caderno de Actividades

O mundo nas mans

Desde o mes de febreiro do 2016, temos unha nova Exposición Temporal no **MUPEGA: O Mundo nas mans: Material cartográfico escolar dos séculos XIX e XX**. Trátase dunha mostra na que se poderán ver unha recopilación de materiais relacionados coa **cartografía didáctica**.

No **1916**, o profesor da Escola Normal de Pontevedra, e futuro director da de Santiago, **José María Crespo Rodríguez**, editaba o libro ***Nocións de Xeografía de Galicia***, considerado o primerio manual de Xeografía adicado a Galicia.

Con motivo do centenario, e dentro da programación do Museo Pedagógico de Galicia, presentase esta exposición temporal, na que se mostra, ademais do nomeado libro, unha escolma de pezas relacionadas coa cartografía e as disciplinas que a empregaban como medio didáctico.

Desde o departamento didáctico do museo, ofrecemos unhas actividades e obradoiros para os escolares pensados por idades e características de cada curso. A Cartografía precisa de estruturación espacial, conceptos matemáticos, conceptos de ciencias sociais, ... por iso desde o **MUPEGA** presentamos **unha actividade integrada** para traballar na aula antes da visita, unha visita con obradoiros adaptados as súas capacidades e necesidades, e unhas actividades para recordar o aprendido.

Grazas por confiar en nós, para realizar as súas actividades complementarias

O Equipo do MUPEGA

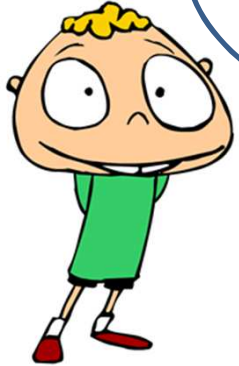

ACTIVIDADES PARA ANTES DA VISITA

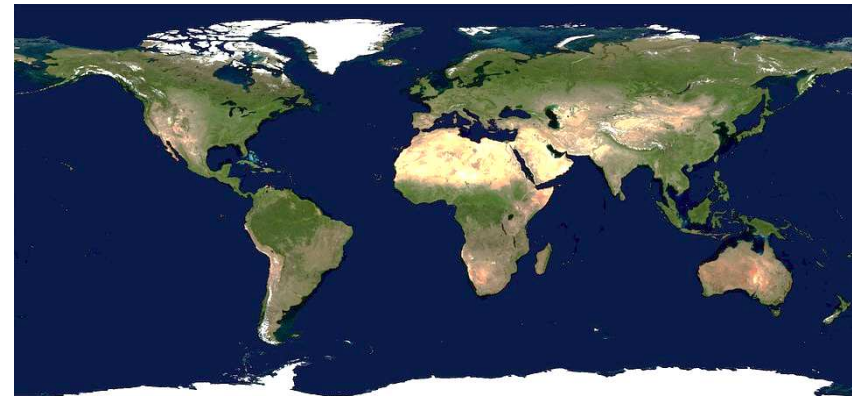
Que é un mapa?

Desde tempos remotos, o ser humano intentou representar o espazo de xeito preciso para describir o territorio, os lugares e así percorrelo, exploralo e aproveitar os seus recursos.

Ese debuxo sobre o papel, da Terra ou parte dela nunha superficie plana é o que se denomina mapa.

Da esfera
terrestre en
(3D)

A representar a Terra sobre
un papel (en plano)

Como poden ser os mapas?

Imos ver varios mapas de Europa e así entendedes as diferencias

Se representan un anaco de Terra como é, coas súas montañas, ríos... Chámanse **MAPAS FÍSICOS**

Se representan un anaco de Terra dividido por países, ou comunidades,... Chámanse **MAPAS POLÍTICOS**

Se representan a Terra enteira chámase **MAPAMUNDI** ou **PLANISFERIO**

PLANISFERIO FÍSICO

PLANISFERIO POLÍTICO

museo
pedagógico
de galicia

Actividade 1: Relaciona os mapas

MAPAS FÍSICOS

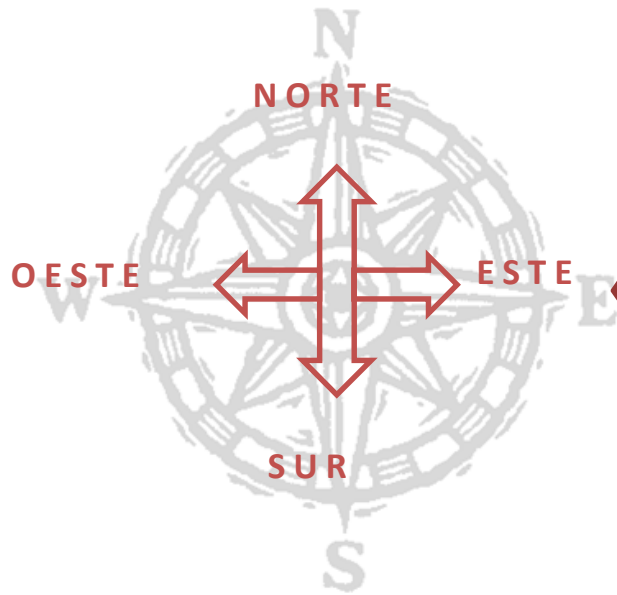
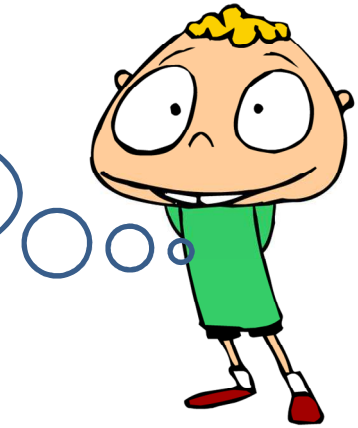

MAPAS POLÍTICOS

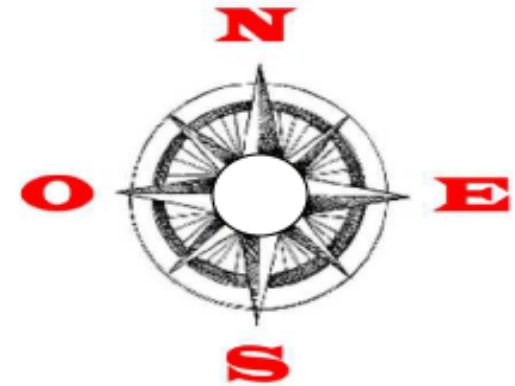

Algo moi importante que temos que coñecer para poder situarnos nun mapa son os

4 PUNTOS CARDINAIS: NORTE, SUR ESTE E OESTE

En todos os mapas, aparece a ROSA DOS VENTOS, que indica onde está os puntos cardinais

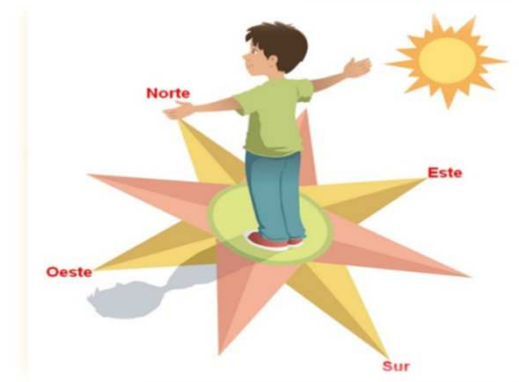
Imaxina que foras un **Pirata**, e tiveras que navegar polos mares....Sabes como averiguar onde está o Norte?

Compás

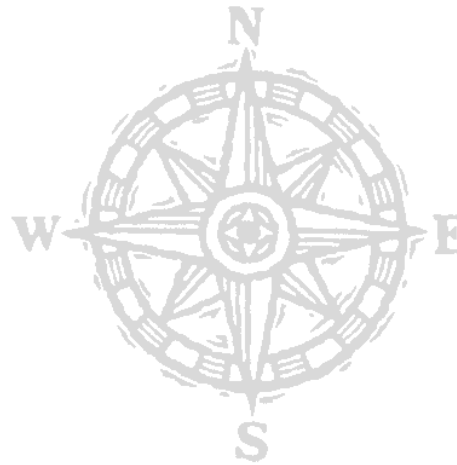
Se pola noite vemos a Estrela Polar, é que miramos ó Norte

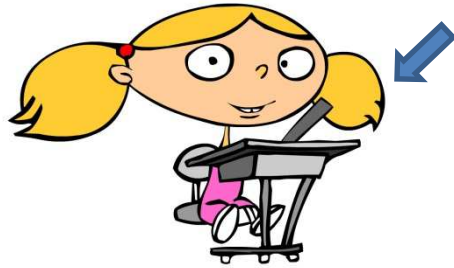

O Sol, pola mañá, sae polo Este e vaíse polo Oeste

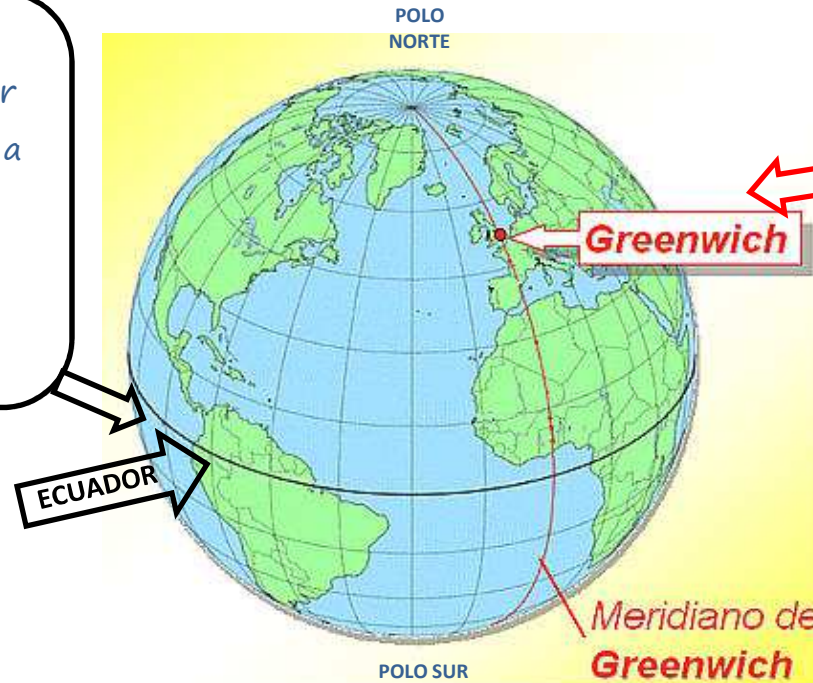
Actividade 2: Atopa a Rosa dos ventos nos seguintes mapas

Para poder atopar algún lugar no mapa, utilízase un sistema de cuadrícula. Debuxamos unhas liñas imaxinarias que se trazan no mapa ou plano: meridianos e paralelos

Os **PARALELOS** son liñas que rodean a Terra, e dicir liñas que van de esquerda a dereita.. O paralelo que parte a Terra en dúas metades iguais chámase **ECUADOR**

Os **MERIDIANOS**, son liñas que van do Polo Norte ó Polo Sur. Son liñas que van de arriba a abaixo. O meridiano 0, tamén coñecido como **MERIDIANO GREENWICH**, pasa por España (Barcelona)

Con estas liñas imaxinarias, os mapas quedan dentro dunha cuadrícula, onde podemos atopar todos os lugares

Actividade 3: Este é un mapa dunha cidade (PLANO). Atopa as coordenadas seguintes:

↓

	A	B	C
1	 PISTAS DEPORTIVAS	 CONCELLO	 HOSPITAL
	Rúa Emilia Pardo Bazán		
2	 COLEXIO		
	Rúa Rosalía de Castro		Rúa de Castelao
3			
	Rúa Otero Pedrayo		

→

1 B

2 A

1 C

3 B

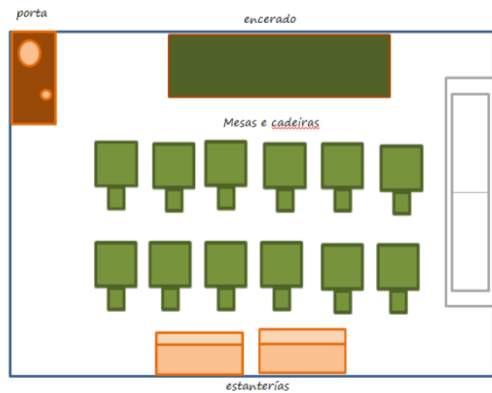

Actividade 4: Agora xa sabemos moitas cousas dos mapas...

Xogamos á PIRATAS?

Temos que facer un mapa do tesouro.

O primeiro é facer o mapa da aula. Na seguinte páxina recortad os debuxos e pegádeos no seu sitio (fíxate ben onde esta cada cousa).

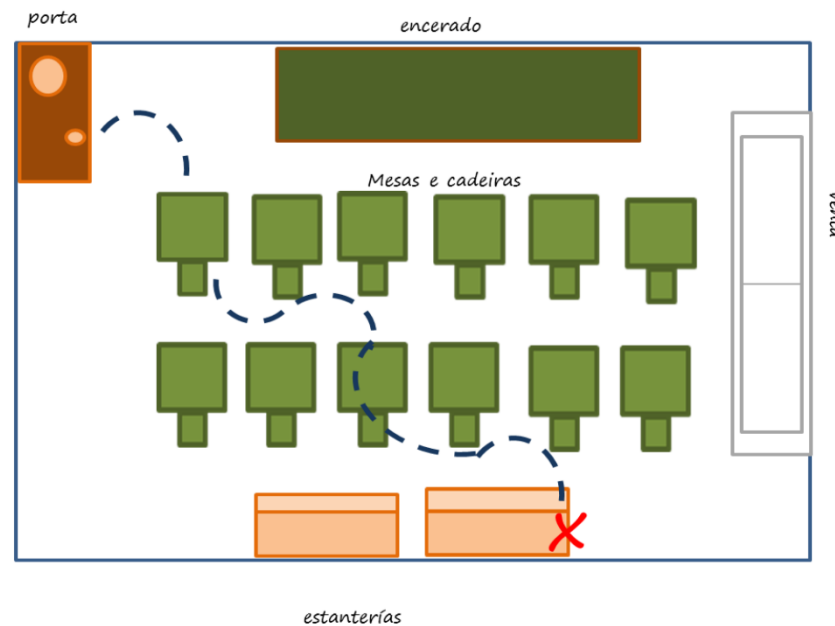

Despois esconde un obxecto e

marcao no mapa cunha X

Por último marca un camiño desde

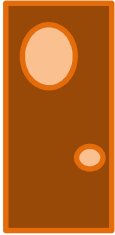
a porta ata a X

museo
pedagógico
de galicia

porta

encerado

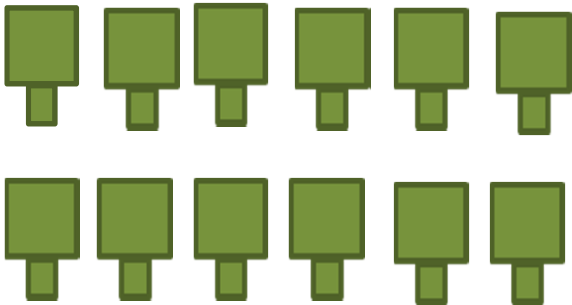
ventá

estanterías

Mesas e cadeiras

Xa sabedes un
montón de cousas...
agora tedes que vir
ó MUPEGA a ver a
exposición

*“O mundo nas
mans”...*

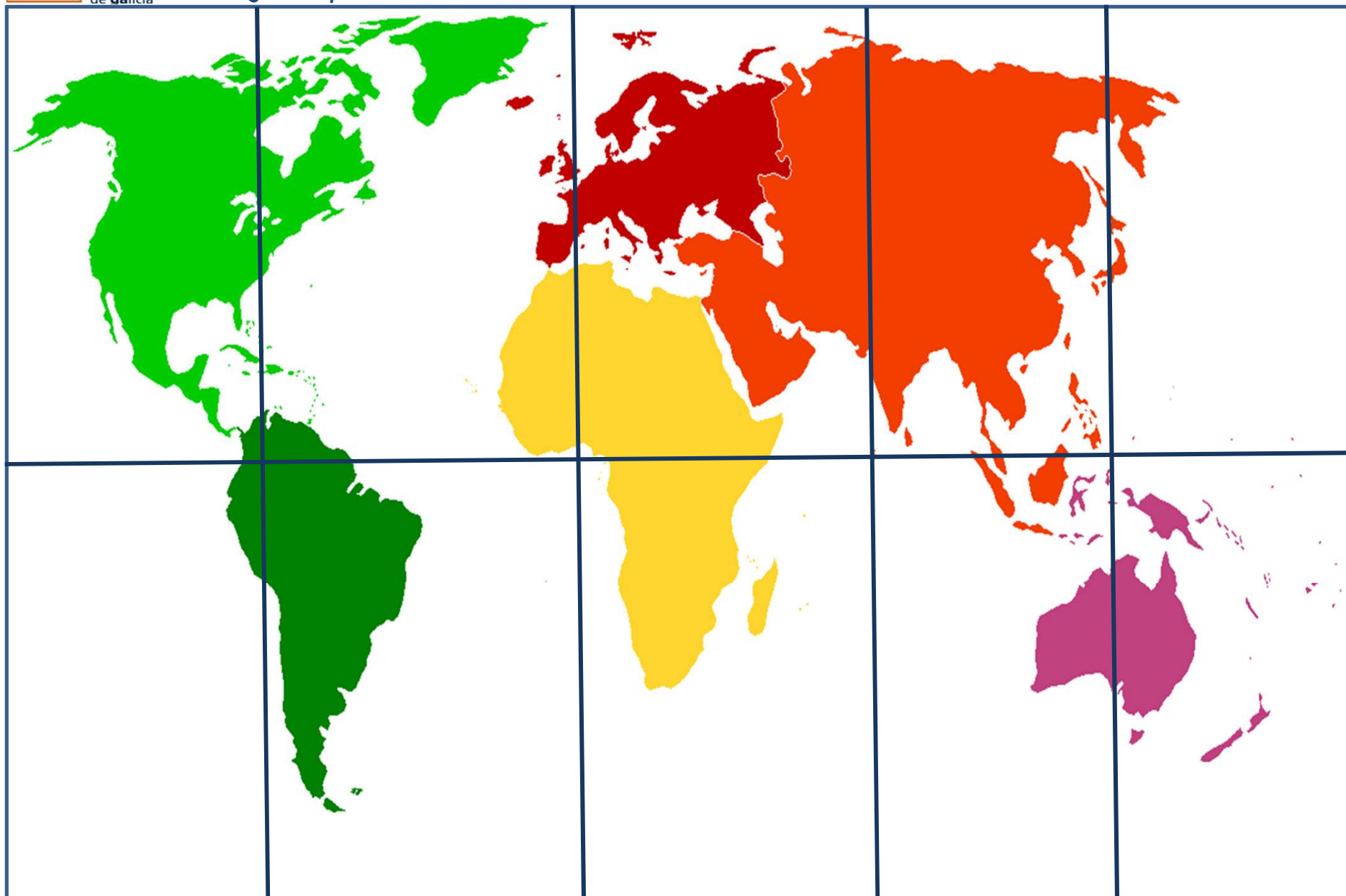
Esperámosvos!!!!

ACTIVIDADES PARA DESPOIS DA VISITA

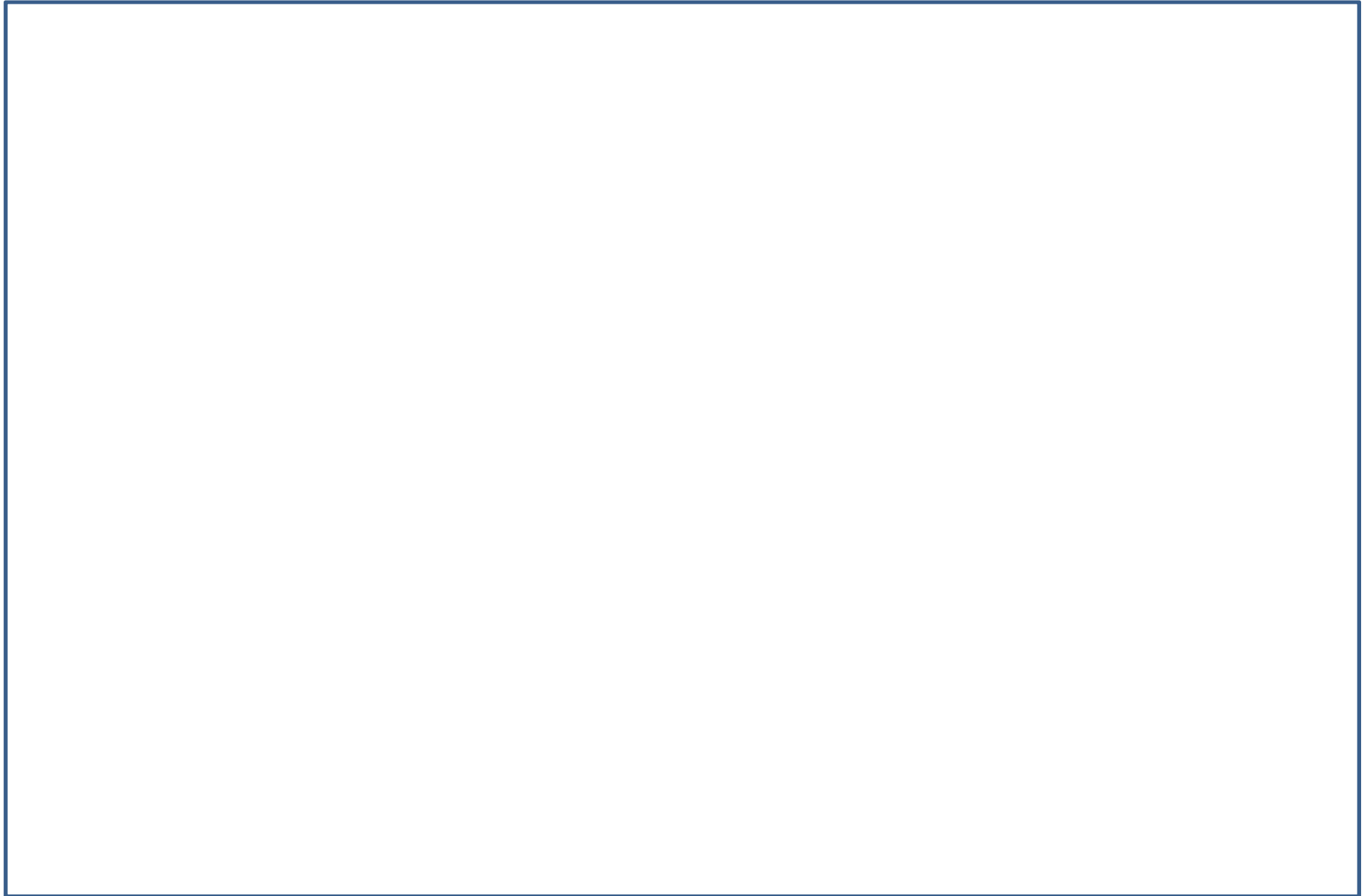

Recordas o mapa que fixemos : Agora o vas a facer ti. Recorta o puzzle logo pégaos na seguinte páxina

Cando remates, sinala onde vivimos

Esperamos que foran do voso agrado as actividades así coma a visita e os obradoiros.

Para o diseño e a elaboración deste material utilizouse a seguinte bibliografía:

- Callejo Mª Luz e Llopis Carmen (1999) PLANOS E MAPAS: Actividades interdisciplinares para representar el espacio. Narcea
- Cole J.P e Beynon (1978), INICIACIÓN A LA GEOGRAFÍA. Fontanella
- Aranaz del Río, F. (2010), TU AMIGO EL MAPA. Ministerio de Fomento
- Serveto Aguiló y Guerra Rosado (2010), Mi ciudad en los mapas. Propuesta didáctica para el conocimiento de los ámbitos urbanos, Consejería de Vivienda y Ordenación del Territorio, Consejería de Educación. JUNTA DE ANDALUCÍA

Bibliografía lexislativa:

- Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre , para la mejora de la calidad educativa (LOMCE)
- Decreto 330/2009, do 4 de xuño, polo que se establece o currículo da educación infantil na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 23 de xuño de 2009).

Museo Pedagógico de Galicia
museo.pedagogico.galicia@edu.xunta.es

Santiago de Compostela
5 de Febreiro 2016